

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Постановка проблеми. Посилення процесів глобалізації на початку ХХІ століття, загострення конкурентоспроможності фахівців поширилося на всі сфери суспільного життя, актуалізувало питання національної освіти. У створенні власної концепції розвитку національної системи освіти, початковою ланкою якої є дошкільна, Україна має певні здобутки. Оновлення сутності навчання є визначальною складовою формування освіти в державі й передбачає приведення його у відповідність до сучасних потреб як особистості, так і суспільства [5].

Серед стратегічних завдань освітньої галузі, що визначені в Законах України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „Про вищу освіту”, Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття), Національній доктрині розвитку освіти, Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі” особливе місце відводиться активізації людського фактору, забезпеченню можливості розвитку творчого потенціалу кожної людини. Сучасні вчені, педагоги-практики, визнаючи величезне значення дошкільного дитинства у формуванні особистості, виходять із розуміння того, що в Україні проблема дитинства (а саме дошкільне виховання) потребує оновлення й удосконалення. Реформування дошкільної справи поступово починає набувати позитивних результатів: в умовах демократизації освіти створюються нові типи освітньо-виховних закладів, опрацьовуються нові ідеї і методики. Дошкільні працівники вже мають ряд державних програм виховання і навчання дітей дошкільного віку – Базова програма розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”, „Малює”, „Дитина”, „Українське дошкільня”, „Перші кроки”; створюються регіональні програми діяльності освітньо-виховних закладів.

Підвищення ефективності навчально-виховного впливу на дитину можливе за умови підготовки творчого педагога-професіонала такого рівня, який би був конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг.

Водночас традиційна система підготовки майбутніх працівників дошкільних навчальних закладів не повною мірою виконує поставлені завдання. Тому виникає суперечність між потребами суспільства в педагогах дошкільних навчальних закладів, готових до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти і професійною компетентністю педагогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблемі професійної підготовки педагога дошкільного навчального закладу присвячено багато досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів. Теоретичні та методологічні

основи окресленої проблеми знайшли відображення у працях класиків педагогічної науки Я. Коменського, К. Ушинського, С. Русової, В. Сухомлинського. В останні десятиріччя різні аспекти проблеми підготовки педагогів-дошкільників активно вивчаються Л. Артемовою, А. Богуш, Е. Вільчковським, Л. Калмиковою, О. Кононко та ін.

Незважаючи на широкий спектр досліджуваних напрямів проблема підготовки педагога дошкільного навчального закладу до інноваційної діяльності освіти вивчена недостатньо, що негативно впливає на професійне становлення фахівців дошкільного виховання. Недостатнім є забезпечення педагога дошкільного навчального закладу навчально-методичним комплексом.

Формулювання цілей статті. Мета даної публікації полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення професійної підготовки педагогічних працівників дошкільної освіти та керівників дошкільних навчальних закладів до управління інноваційно-педагогічною діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі модернізації освіта в цілому й дошкільна зокрема відходить від тотальної уніфікації навчально-виховного процесу, змінюється на засадах демократизму, національної спрямованості, інтегративності, гуманізації, особистісної орієнтації. В Законі України “Про дошкільну освіту” однією із вимог дошкільної освіти є утвердження емоційно-ціннісного ставлення дітей до практичної та духовної діяльності людини, реалізація їхніх творчих здібностей. Реалізація цих завдань актуалізується Законом “Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти (щодо організації навчально-виховного процесу)”, в якому підсилюється значення повноцінного розвитку дитини старшого дошкільного віку. Одним із вимог Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі” є створення оптимальних педагогічних умов організації життєдіяльності дошкільника, передбачаючи широке розгортання і збагачення змісту специфічних дитячих форм діяльності [1]. Реалізацію цієї вимоги має здійснювати професійно компетентний фахівець, тобто добре підготовлений педагогічний працівник дошкільної освіти до практичної роботи в сучасних навчальних закладах.

Практика діяльності педагогічних працівників доводить, що традиційні педагогічні підходи щодо часто вже не спрацьовують, а звідси наявний рівень із вищою педагогічною освітою не може задовольняти потреби сьогодення.

Отже, підготовка педагогічних працівників до інноваційної діяльності пов’язана з важливими науковими та практичними завданнями. Звернення до проблем інноватики і відокремлення їх як найважливішого напрямку сучасної наукової думки є результатом усвідомлення зростаючої динаміки інноваційних процесів у суспільстві [2; 3; 4].

Педагогічна інноватика як сфера нового знання, оновлення педагогічної практики як соціально-педагогічної закономірності в розвитку інноваційних процесів представлені в дослідженнях А. Богуш, Н. Грами, Л. Даниленко, В. Загвязинського, В. Паламарчук, О. Пехоти, О. Савченко та ін.

Аналіз публікацій сучасних науковців щодо інноваційних процесів в освіті дали можливість уточнити основні поняття нашого дослідження, а саме:

- інновація – це новий педагогічний засіб (ідеї, підходи, методи, технології), комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які в поданому вигляді у таких сполученнях ще не використовувалися в конкретній освітній установі або в діяльності окремого суб'єкту;

- інноваційна діяльність – діяльність із створення, використання, розповсюдження нового в освіті;

- інноваційна діяльність педагога-дошкільника – складова частина його педагогічної діяльності з освоєння, проектування, реалізації, оцінки і коректування інновації в системі дошкільної освіти;

- інновація в дошкільній освіті – створення пізнавально-активного поля позитивного потенціалу навчання дошкільників, в якому кожна дитина відчуває себе комфортно, цікаво, затишно, де забезпечується розвиток вільної особистості, задовольняються її освітні потреби та інтереси, душевне задоволення, культивується віра дитини в саму себе;

- готовність педагогічних працівників до інноваційної діяльності в дошкільній освіті – володіння комплексом узагальнених знань і професійних умінь, які дають можливість педагогу-дошкільнику продукувати та приймати нововведення, вносити нові елементи в традиційну систему навчання дошкільників; характеризується вищим ступенем творчості педагога-дошкільника, що дозволяє створювати особливий світ, а якому навчаються діти.

Людина розвивається під впливом подвійного кола обставин: стихійного впливу людей, усього оточуючого середовища та свідомого впливу одних людей на інших.

Для цілісного розуміння природи навчання та виховання необхідно досконало вивчати всі обставини, що впливають на зазначений процес. Проте в рамках нашого дослідження ми звертаємо увагу на цілеспрямований навчально-виховний процес, що здійснюється педагогами-дошкільниками в системі дошкільної освіти.

Вивчення досвіду роботи дошкільних навчальних закладів м. Києва показав, що в кожному з них в більшій чи меншій мірі здійснюється інноваційна діяльність, оскільки сьогоднішня конкурентність на освітньому

ринку закладів, які займаються навчанням, вихованням і розвитком дитини-дошкільника, не дають можливості працювати по-старому.

Аналіз вивчення стану готовності керівників дошкільних навчальних закладів до управління інноваційно-педагогічною діяльністю здійснювалося на основі критеріально-ціннісного підходу, а саме таких критеріїв та показників: обізнаність із інноваціями в освіті, зокрема в дошкільній:

- інформованість щодо інновацій в освіті;
- володіння знаннями щодо технології використання освітніх інновацій в навчальних закладах;
- володіння вміннями передавати знання щодо впровадження інновацій в дошкільному навчальному закладі уміння озброювати вихователів знаннями щодо інновацій в освіті;
- уміння формувати у вихователів глибоку переконаність в необхідності впровадження інновацій;
- уміння розвивати пізнавальну активність і самостійність вихователів щодо розширення власних знань з інновацій в освіті;
- уміння ясно й чітко висловлювати свою думку при подачі інформації про педагогічну інновацію;
- уміння подавати матеріал щодо інновацій в освіті аргументовано, послідовно, точно використовуючи понятійні номінації;
- обізнаність із впровадженнями інновацій в практику роботи дошкільного навчального закладу знання, що потрібно, що можна та як оптимально запроваджувати певну інновацію;
- уміння науково обґрунтовувати та довести правильність своєї версії;
- уміння спонукати вихователів до висування та обґрунтування власних версій;
- уміння обмінюватися ідеями, судженнями про позитивне та негативне в певній інновації;
- уміння слухати і чути точку зору інших педагогічних працівників;
- володіння вміннями формувати у вихователів готовність використовувати теоретичні знання щодо інновацій в освіті на практиці (уміння організувати пізнавальні процеси в інноваційно-педагогічній діяльності; уміння розвивати пізнавальну активність і самостійність вихователів, залучаючи до практичної дослідницької діяльності);
- наявність необхідних психолого-педагогічних знань про загальні закономірності інновацій в освіті (знання директивних документів щодо інновацій в освіті; знання нових досліджень психолого-педагогічних наук і технологій щодо управління інноваційно-педагогічною діяльністю);
- уміння створювати позитивний емоційний настрій на заняттях;
- уміння встановлювати педагогічно цілевідповідні стосунки з

вихователями;

- врахування доступності інновацій (врахування вікових особливостей дітей; врахування рівня професійної компетентності вихователів);

- використання особистісно орієнтованого підходу до вихователів щодо запровадження інновацій;

- уміння організувати діяльність педагогічного колективу щодо впровадження інновацій в дошкільному навчальному закладі уміння ставити завдання щодо впровадження інноваційно-педагогічної діяльності в дошкільному навчальному закладі; уміння враховувати педагогічні ситуації в ході впровадження інноваційно-педагогічної діяльності в дошкільному навчальному закладі;

- уміння структурувати педагогічну взаємодію у процесі управління інноваційно-педагогічною діяльністю; уміння взаємооцінювати результати запровадження інноваційно-педагогічної діяльності;

- уміння взаємопрогнозувати наслідки результатів запровадження інноваційно-педагогічної діяльності в дошкільному навчальному закладі;

- уміння виховувати почуття відповідальності у вихователів за впровадження інновацій у педагогічній діяльності;

- уміння комунікативно взаємодіяти з педагогічним персоналом щодо інновацій в освіті (уміння ясно й чітко висловлювати свою думку при подачі інформації про педагогічну інновацію;

- уміння подавати матеріал щодо інновацій в освіті аргументовано, послідовно, точно використовуючи понятійні номінації;

- уміння обмінюватися ідеями, судженнями про позитивне та негативне в певній інновації; уміння слухати і чути точку зору інших педагогічних працівників);

- уміння організувати контроль за впровадженням інновацій в дошкільному навчальному закладі (уміння здійснювати цілеспрямований контроль: уміння обговорити результати контролю з вихователями).

Проведений педагогічний експеримент засвідчив, що рівень готовності педагогів-дошкільників до інноваційної діяльності не завжди є достатнім і високим, що і стало підставою для необхідності здійснення цілеспрямованої роботи на рівні Київського університету імені Бориса Грінченка. Так, наприклад, у цьому році з метою підвищення рівня готовності керівників дошкільних навчальних закладів до управління інноваційно-педагогічною діяльністю на базі дошкільного навчального закладу № 303 Дніпровського району м. Києва (зав. ДНЗ Л. Л. Єніна) було проведено семінари для керівників дошкільних навчальних закладів м. Києва на тему: „Управлінська діяльність керівника. Контроль і керівництво”. У процесі роботи семінарів розглядалися такі питання:

1. Управління дошкільним навчальним закладом. Керівництво навчально-виховним процесом.

1.1. Організація діяльності керівника дошкільного навчального закладу.

1.2. Класифікація організаційних форм управління освітнім процесом у дошкільному закладі.

1.3. Види і зміст контролю в ДНЗ.

1.4. Етапи координації, її прояви та функції.

1.5. Загальні правила контролю.

1.6. Управлінська діяльність в ДНЗ.

1.7. Циклограма управлінської діяльності.

1.8. Орієнтовні циклограми наказів керівника ДНЗ.

1.9. Система інформаційного забезпечення управління ДНЗ.

2. Документування управлінської діяльності в дошкільному навчальному закладі.

2.1. Інструкція про ділову документацію в ДНЗ.

2.2. Перелік документації керівника ДНЗ.

2.3. Методичні рекомендації щодо ведення окремої документації.

Учасники семінару, окрім теоретичного надбання, поповнили свою методично-практичну скарбничку. Для учасників семінару мали можливість оглянути виставку науково-методичних видань з питань нормативно-правових джерел для керівників дошкільного навчального закладу.

Під час огляду кабінетів адміністрації ДНЗ учасники семінару ознайомилися з матеріалами роботи дошкільного навчального закладу. Підсумки роботи семінару та обмін досвідом учасників семінару відбувалися на засіданні „круглого столу”. Підвищення теоретичних знань забезпечувався за рахунок таких тематичних блоків: „Методологічні основи інноваційної діяльності в дошкільній освіті”, „Педагогічні інновації та досвід їх впровадження”, „Роль педагога-дошкільника в інноваційній діяльності”.

Визначаючи нові підходи до підвищення рівнів готовності педагогічних працівників, ми виходили з положень про те, що найефективніший результат удосконалення професійної підготовки можна отримати лише за умови створення навчального середовища, яке забезпечувало б професійно-творчий розвиток педагогів-дошкільників, залучення їх в поле дії конкретних професійних, соціальних, психологічних і педагогічних ситуацій. Для цього поєднували колективний спосіб навчання із роботою в малих групах, проводили тренінгові заняття. Контрольний зріз показав, що рівень готовності педагогів підвищився в середньому на 31%.

Висновки. Аналіз публікацій сучасних науковців дав можливість на основі критеріально-ціннісного підходу з'ясувати стан зазначеної проблеми з позицій загальнотеоретичного, науково-педагогічного та спеціального

підходів і показав недостатню вивченість теоретико-методологічних і методичних основ, механізму та шляхів їх використання на практиці. Узагальнений досвід щодо підвищення рівнів готовності педагогів-дошкільників до інноваційної діяльності в дошкільній освіті показав, що за умов створення навчального середовища, яке забезпечувало б професійно-творчий розвиток керівників та педагогів-дошкільників на основі впровадження особистісно орієнтованого навчання та його колективного способу із організації науково-методичних семінарів, роботи в малих групах, проведення тренінгових занять із залученням педагогів у поле дії конкретних професійних, соціальних, психологічних і педагогічних ситуацій уможливило якісну результативність професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців до інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі” / МОНУ, АПН України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Інноваційні педагогічні технології: словник-довідник / авт.-упор. І. М. Дичківська. – Рівне: РДГУ, 2003. – 43 с.
2. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л.В.Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2005. – 192 с.
3. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: наук.-метод. посіб. / за ред. Л. Даниленко. – К.: Логос, 2001. – 185 с.
4. [Http://www.kyiv-obl.gov.ua/osvita.html](http://www.kyiv-obl.gov.ua/osvita.html) (Web-сайт “Управління освітою”).

АНОТАЦІЯ

Люріна Т.І. Підготовка керівників дошкільних навчальних закладів до управління інноваційно-педагогічною діяльністю. У статті розглянуто шляхи вдосконалення професійної підготовки педагогів дошкільної освіти та керівників дошкільних навчальних закладів до управління інноваційно-педагогічною діяльністю.

Ключові слова. *Професійна підготовка, дошкільна освіта, управління, інноваційно-педагогічна діяльність.*

АННОТАЦИЯ

Люрина Т.И. Подготовка руководителей дошкольных учебных заведений к управлению инновационно-педагогической деятельностью. В статье рассмотрены некоторые пути усовершенствования профессиональной подготовки педагогов дошкольного образования и руководителей дошкольных учебных заведений к управлению инновационно-педагогической деятельностью.

Ключевые слова. *Профессиональная подготовка, дошкольное образование, управление, инновационно-педагогическая деятельность.*

SUMMARY

Lyurina T.I. Training managers of pre-schools for innovative-pedagogical activity. The article examines ways to improve training of teachers of preschool education and preschool education institutions managers to manage innovative-pedagogical activity.

Key words. *Professional training, preschool education, management, innovative and educational activities.*